VARSINAIS-SUOMEN KÄRÄJÄOIKEUS
EGENTLIGA FINLANDS TINGSRÄTT
Sairashuoneenkatu 2-4, PL 376
20101 Turku

puh. 02956 46200/ fax. 02956 46285
varsinais-suomi.ko@oikeus.fi

Lausunto

5.3.2018

Eduskunnan lakivaliokunta
LaV(at)eduskunta.fi

Viite: Pyyntö kirjallisesta asiantuntija-lausunnosta 22.2.2018

Asia: Hallituksen esitys HE 190/2017 vp/ Summaaristen asioiden käsittelyn keskittäminen

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Varsinais-Suomen käräjäoikeuden lausunto eduskunnan lakivaliokunnalle koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta (HE 190/2017vp).

Yleistä

Hallituksen esityksessä on kiitettävästi otettu huomioon aiemmassa lausuntopalautteessa esitetyt näkökohdat sekä aiheellinen kritiikki. Esityksessä on myös osuvasti, kattavasti ja vaihtoehtoja punniten tuotu esille perusteet, joiden nojalla esityksen lopputulokseen on päädytty.

Uudistukselle asetetut tavoitteet käsittelyaikojen lyhentämisestä sekä käsittelyresurssien käytön tehostamisesta ovat kannatettavia ja keinot, joilla tavoitteisiin pyritään, ovat hyväksyttäviä.

Oikeusturva ja laillisen menettelyn vaatimus

Tässäkin yhteydessä on kuitenkin tärkeää muistaa, että myös summaaristen asioiden käsitteleminen ja ratkaiseminen ovat edelleen tuomioistuimille kuuluvaa lainkäyttötoimintaa, jossa osapuolten oikeusturva edellyttää, että lakia asioiden käsittelyssä noudatetaan tinkimättä. Tuomioistuin ei voi eikä saa olla pelkästään kanteet hyväksyvä "kumileimasin", vaan tuomioistuimella täytyy aina olla mahdollisuus resurssisäästö- ja käsittelyaikatavoitteiden estämättä suorittaa lainkäyttötyönsä lain edellyttämällä tavalla.

Henkilöstöresurssit

Henkilöstöresurssitarpeen vähennysmahdollisuudet on esityksessä arvioitu todennäköisesti liian optimisesti.

Toki asioiden keskittämisen luomalla erikoistumisella, työtapojen yhdenmukaistamisella, rutiinitoimintojen lisääntymisellä sekä sähköisen asiankäsittelyn lisääntymisellä voidaan saada aikaan toiminnan tehostumista niin, että käsiteltyjen asioiden määrä yhtä työntekijää kohden kasvaa.

Esityksen perusteena olevissa laskelmissa ei ole voitu ottaa huomioon tilanteen muuttumista sikäli, että summaariseen menettelyyn käsiteltäväksi toimitettujen asioiden määrä on jatkuvasti kasvanut vuoden 2016 jälkeenkin, esimerkiksi Varsinais-Suomen käräjäoikeuden osalta asiamäärän kasvu vuonna 2017 oli 17 prosenttia.

Toiminnan tehostumista merkitsee, mikäli kasvavista asiamääristä kyetään selviytymään henkilöstöresurssia lisäämättä, mutta mahdollisuuksia henkilöstömäärän vähentämiseen uudistuksen yhteydessä ei näillä asiamäärillä ole.

Henkilöstöresurssien tarvetta arvioitaessa on lisäksi tärkeää huomata, että osa summaarisessa menettelyssä vireille saatetuista asioista
- ei sovellu lainkaan summaariseen menettelyyn, vaan on selkeästi tavanomaisessa menettelyssä käsiteltäviä riita-asioita ja, että
- osa asioista osoittautuu aidosti riitaisiksi.

Summaariseen menettelyyn tarjotaan käytännössä jatkuvasti asioita, jotka eivät laadultaan siihen sovellu. Sen vuoksi tavanomaisessa riita-asiain menettelyssä käsiteltäviksi tulevat haastehakemukset tulee voida tunnistaa jo asian vireille tulon yhteydessä samoin kuin ne asiat, jotka summaarisen menettelyn yhteydessä riitautetaan perustellusti.

Näissä tilanteissa aiheutuu väistämättä lisätyötä sekä asian vastaanottaneelle kansliahenkilökunnalle että asiaan perehtyvälle ja sen ratkaisevalle käräjänotaarille tai viime kädessä tuomarille.

Riitaisiksi osoittautuvien asioiden osuutta summaarisia asioita käsittelevissä tuomioistuimissa tulevat todennäköisesti kasvattamaan hallinnan taikka rikkoutuneen olosuhteen palauttamista tai häätöä koskevat haastehakemukset, joissa asian riitaantuminen on selvästi todennäköisempää kuin velkomusasioissa.

Tiedoksiantotoiminta

Tiedoksiantotoimintaa on syytä kehittää sekä käytännössä toimivaksi havaittua puhelintiedoksiantojen käyttöalaa laajentamalla että myös sähköisen tiedoksiannon mahdollistamisella. Esitetty oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3b §:n muutos on niin ikään tervetullut uudistus.

Tiedoksiantotoiminnan tehokas järjestäminen keskittämisen jälkeen jää esityksessä jossakin määrin avoimeksi. Summaarisia asioita käsittelevän käräjäoikeuden nykyiset tiedoksiantoresurssit eivät riitä käsiteltävien asioiden lukumäärän kasvaessa jopa kymmenillä tuhansilla. Asioiden laajamittainen lähettäminen tiedoksiantoa varten toiseen käräjäoikeuteen merkitsee toisaalta lisätyötä asian käsittelevässä tuomioistuimessa toisaalta henkilöstötarvetta tätä tehtävää varten vastaanottavassa tuomioistuimessa.

Uudistuksen voimaantulo

Summaaristen asioiden käsittelyn keskittämisen voimaantulon ajankohta tulisi olla samaan aikaan tai joka tapauksessa varsin pian käräjäoikeusverkostouudistuksen voimaan tulon kanssa. Tältä osin on toivottavaa, että tietojärjestelmien varsin rajalliset muutokset eivät aiheuttaisi uudistuksen lykkääntymistä.

Tämän samoin kuin käräjäoikeusverkostoa koskevan uudistuksen voimaantulo aiheuttavat huomattavia muutoksia useimpien käräjäoikeuksien kohdalla. Esityksessä on aivan oikein kiinnitetty huomiota myös muutoksista henkilöstölle aiheutuviin ongelmiin.

Toivottavaa olisi, että lain voimaantulosta säädettäessä eduskunta kiinnittäisi huomiota myös henkilökunnan asemaan muutoksissa.

Lausunnon sisältö on käsitelty käräjäoikeuden johtoryhmässä.

Laamanni Martti Juntikka